

& MAES **RAPPORTAGE**

ZEEUWSE STROOM

NAAR EEN ZEEUWS ECOSYSTEEM
VOOR PODIA EN FESTIVALS

Rapportage van adviezen aan de Provincie Zeeland, OZO-gemeenten en het Overleg Zeeuwse Podia (OZP) over de basis op orde voor podia en festivals in Zeeland.

Amsterdam, januari 2023

*Beweging en stilstand: verschillend beweeg.
Beweeg in ruimte en beweeg in tijd.
Veelheid van beelden en velerlei gedachten.
Beelden zijn gesluierde waarheden.
Velerlei waarheden vormen het ware.
Het afzonderlijke toont niet alles in één beeld.*

• STRAATGEDICHT

INHOUD

INLEIDING → 5

- 6 De opdracht: 'de basis op orde' voor podia en festivals Zeeland
- 9 Samenvattend
- 11 Aanpak
- 12 Gehanteerde begrippen
- 14 De Zeeuwse podium- en festivalsector

BELANGRIJKSTE OBSERVATIES → 18

ADVIEZEN → 27

VERVOLG → 33

BIJLAGEN → 36

COLOFON → 45

INLEIDING

Eindeloze eilanden, nazomers en onderstromen. Dansen buiten de stadsmuren van Middelburg, koloniale geschiedenis in het hart van de stad. Jazz in Terneuzen, amateurtoneel in Goes, lokale rockers midden in Colijnsplaat. Kerken in alle soorten en maten, met toneel, klassieke muziek en een plek voor Zeeuws dialect. Festivals van kleinschalig en intiem bij Hulst tot groots en meeslepend op de Brouwersdam. Kortom: Zeeland kent een rijk podium- en festivallandschap. Er is veel aanbod, veel energie en bereidheid om te organiseren en programmeren. Ook is er grote verbondenheid met de plek waar de instellingen en festivals staan en plaatsvinden. Maar er is ook de worsteling als het gaat om de afstanden tussen voorzieningen, de infrastructuur en de demografische ontwikkeling. Wat betekent dit voor de toekomst van de sector?

De verbinding met de eilanden en de gemeenschappen is van belang en waardevol voor de Zeeuwse podium- en festivalsector, net als voor de lokale overheden. Maar het wordt met het oog op de toekomst, de economie en de arbeidsmarkt ook van belang om te bekijken of de huidige situatie toekomstbestendig is en kan inspelen op ontwikkelingen en verandering op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Er wordt al langer gekeken naar de culturele infrastructuur in de provincie, omdat deze witte vlekken kent, omdat het niet altijd aansluit bij nationale doelstellingen en fondsen en omdat het niet langer meer aansluit bij de (maatschappelijke) verwachtingen van een gezond kunst- en cultuurklimaat voor de regio.

Het huidige podiumkunstenklimaat is door de jaren heen ontstaan, met relatief weinig sturing of regie. Een mooi samenspel op basis van lokaal initiatief, persoonlijk netwerk, ondernemerschap en inhoudelijke partnerschappen. Maar ook een klimaat waarin organisaties kwetsbaar zijn en de mogelijkheden van aansluiting bij landelijke financiering en initiatieven nog niet ten volle worden benut en de (artistieke) ontwikkeling van publiek, makers en professionals wordt beperkt.

Een reden voor de provincie Zeeland, het Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds maar ook voor de sector zelf om zich te gaan oriënteren op meer gezamenlijkheid en een gezond klimaat voor podia en festivals. Voor een duurzame podium- en festivalsector, voor een fijne leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, de brede welvaart, een creatieve en levendige samenleving voor bewoners en bezoekers in Zeeland.

DE OPDRACHT: 'DE BASIS OP ORDE' VOOR PODIA EN FESTIVALS ZEELAND

De culturele basis in Zeeland kan steviger. De provincie, de sector en het Fonds Podiumkunsten constateren ieder vanuit hun eigen perspectief en met een ander belang dat de kunst- en cultuursector in Zeeland een impuls nodig heeft om toekomstbestendig te blijven als regionale culturele sector. Voor de aantrekkelijkheid van de provincie Zeeland, de aansluiting bij nationale doelstellingen en financiering, voor het aanbod aan de inwoners en bezoekers, voor het toerisme en voor cultuureducatie en ontwikkeling.

Rond 2018 doet het Fonds Podiumkunsten het aanbod aan de provincie Zeeland om een kwartiermaker cultuur aan te stellen, met tot doel het stimuleren van de aanvragen en om te werken aan de witte vlekken in de sector en voor het fonds. In de Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022 – 2024 van de provincie Zeeland wordt de focus van de kwartiermaker verder geconcretiseerd: een Zeeuwse basisvoorziening die de culturele infrastructuur duurzaam versterkt en kan bijdragen aan nationale doelstellingen.

De provincie heeft vervolgens samen met het Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds een kwartiermaker aangesteld om te onderzoeken waar een ontwikkelfunctie cultuur zich op moet richten. In samenspraak met de provincie heeft de kwartiermakeropdracht de focus op de ontwikkelfunctie voor podia en festivals.

■ DE TOTSTANDKOMING VAN DE OPDRACHT IN HET KORT

Voordat we de aanpak, observaties en adviezen beschrijven, is het goed eerst dieper in te gaan op de achtergrond van de opdracht van de kwartiermaker en de totstandkoming van deze rapportage, die een lange aanloop kent. Dit schetsen we kort hieronder.

In **juli 2021** is Bureau &MAES benaderd door de provincie Zeeland voor het invullen van de rol van kwartiermaker in de provincie Zeeland. Gevraagd eindproduct was een advies met bijpassende interventies om het culturele ecosysteem van Zeeland verder te versterken, waarin de mogelijkheid tot het creëren van een ontwikkelfunctie is meegenomen. In de opdracht is aangegeven dat het advies en de interventies gedragen moeten worden door het veld, gemeenten en provincie.

Op verzoek van de provincie is in **oktober 2021** de opdracht aangepast met als hoofdvraag: Hoe borgen we de continue toestroom van nieuwe generaties cultuurprofessionals die Zeeland in brede zin verrijken met hun creatieve talenten? Daarbij worden vijf contouren onderscheiden:

- 1 Wat is het ideale ecosysteem om talentontwikkeling, behoud en de maatschappelijke impact van Zeeuwse cultuurprofessionals te optimaliseren?
- 2 Wat is er binnen de culturele basisinfrastructuur van Zeeland nodig om het ecosysteem voor ontwikkeling, behoud en impact te realiseren?
- 3 Hoe kunnen huidige en toekomstige generaties professionals cultuur steviger verankeren in de Zeeuwse samenleving door een koppeling te maken met andere domeinen?
- 4 Hoe kan de Zeeuwse ambitie om een grensoverschrijdende cultuurregio te worden de ambitie ten aanzien van talentontwikkeling versterken en hoe ziet de regionale en internationale samenwerking eruit?
- 5 Welke kansen zijn er om de ambities ten aanzien van talentontwikkeling te financieren via een stimuleringsfonds met meerdere financiers?

Hoe het eindproduct eruit moest komen te zien, was als volgt geformuleerd:

- Uitkomst van onderzoek en advies vormt de basis voor een cultuurvisie gericht op talentontwikkeling en innovatie vanuit de Provincie Zeeland, OZO-gemeenten en het veld (via de CB). Hierin worden de bevindingen van de Kwartiermaker Cultuureducatie en het behoeftenonderzoek in samenwerking met de Boekmanstichting meegenomen.
- Start van de uitvoering in het veld met een selectie van activiteiten die direct verandering in gang zetten.

In **februari 2022** is de opdrachtformulering aangepast dat leidde tot de volgende twee vragen:

- 1 Wat is er nodig om de culturele basisinfrastructuur van Zeeland 'op orde' te brengen en te houden, zodat er een cultureel ecosysteem kan ontstaan waarmee ontwikkeling, behoud en impact gerealiseerd worden?
- 2 Welke kansen zijn er om het op orde brengen en houden van de Zeeuwse culturele basisinfrastructuur te organiseren en financieren via meerdere partijen?

Uiteindelijk is op **30 mei 2022** de definitieve opdracht 'De basis op orde' vastgesteld en is er gestart met het werken aan de voorliggende rapportage. Hierbij is de afbakening verder aangescherpt en is gevraagd in de opdracht te focussen op podia en festivals. Dit doen we aan de hand van de volgende hoofdvragen:

- Wat is er nodig om de culturele infrastructuur voor de podia in Zeeland 'op orde' te brengen en te houden, zodat er een cultureel ecosysteem kan ontstaan waarmee ontwikkeling, behoud en impact van de podia gerealiseerd worden?
- Hoe verhouden vraag en aanbod zich tot elkaar? Spelen de podia en festivals goed in op de (toekomstige) vraag van het publiek in Zeeland?
- Wat zijn de mogelijkheden voor een nadere structurele samenwerking tussen de podia in Zeeland onder meer over wat complementair programmeren inhoudt en hoe slimme oplossingen vormgegeven kunnen worden?
- Welke kansen zijn er om het op orde brengen en houden van de Zeeuwse culturele infrastructuur te organiseren en financieren via meerdere partijen?

Het onderzoek voor deze rapportage is uitgevoerd door Kwartiermaker Bureau & MAES, in samenwerking met [REDACTED] als inhoudelijk adviseur met expertise in alle facetten van de (Zeeuwse) podiumkunsten.

De opdracht voor de kwartiermaker kreeg vorm in samenspraak met een diverse mix van mensen en meningen en volgt op - of is soms gelijklopend met - eerdere plannen en onderzoeken. Zo ligt er onder meer een advies van de Nationale Denktank, een oproep van de Zeeuwse podiumkunsten¹, een onderzoek van Common Ground Common Sense naar cultuureducatie en de voorbereidingen voor een regiodeal met de Rijksoverheid voor het North Sea Port District en de ontwikkeling van een cultuurmonitor Zeeland.

In deze processen wordt de Zeeuwse podiumsector veel bevraagd, maar ondertussen ervaart zij nog weinig positieve gevolgen van deze onderzoeken en analyses. Als gevolg hiervan heerst enig ongeduld en onzekerheid over wat deze analyses allemaal gaat opleveren en hoe het instellingen verder gaat brengen. Het zorgde ook voor een zeker ongemak in het kwartiermakersproces: is de opdracht van de kwartiermaker onderscheidend? De zoektocht bij de opdrachtgever en het culturele veld naar het vinden van eigenaarschap en het formuleren van de juiste vraag, geeft goed aan met welke vragen het culturele veld in Zeeland worstelt.

Met de Provinciale Statenverkiezingen in zicht en een nieuwe bestuursperiode voor de boeg, een Cultural Board Zeeland in werking en een georganiseerde sector is dit het moment om stappen te gaan zetten. Maar wel in gezamenlijkheid en in goede afstemming.

1) Podiumkunsten Zeeland. Actie nu met blik naar de toekomst, Zeeuws Cultuuroverleg Podia

SAMENVATTEND

De podium- en festivalsector in Zeeland is omvangrijk en ambitieus. Wel ontbreekt een duidelijke, samenhangende artistieke agenda met een Zeeuwse blik. Ook kent de huidige situatie hiaten, of ontbrekende schakels in de keten, wat de professionele en artistieke ontwikkeling in de weg staat. Daarbij helpt de geschiedenis en de geografie niet, want ondanks dat er steeds meer uitwisseling plaatsvindt tussen alle betrokken partijen, is de stap naar echte samenwerking nog niet gemaakt.

De wil en de urgentie om de potentie van Zeeland meer te gaan benutten wordt breed beleefd; de concrete actie ontbreekt nog. In de afgelopen tijd zijn er veel verschillende onderzoeken, initiatieven en overleggen geweest die elkaar deels overlaptten en deels versterkten. Er werd ook een kwetsbaarheid duidelijk doordat veel van de kennis en werkzaamheden persoonsgebonden zijn en continuïteit daardoor ook sterk afhankelijk is van de persoonlijke beschikbaarheid. Er is inmiddels ook een soort 'onderzoeksmoeheid' ontstaan die omgezet moet worden in actie en in concrete stappen naar een stevig Zeeuws kunst- en cultuurklimaat.

Met dit advies maken we zowel de provincie, gemeenten, fondsen, de Zeeuwse podia en festivals bewust van de kansen om Zeeland als een cultureel ecosysteem te benaderen. Het advies biedt zowel observaties, reflecties als handelingsperspectieven voor verschillende partijen. Hiermee kan de ecosysteemgedachte werkenderwijs worden ingezet en ingevuld.

Want de contouren van een Zeeuws cultureel ecosysteem worden zichtbaar als je vanaf afstand kijkt naar Zeeland. Ondanks de diversiteit en soms fysieke afstand, zie je een fijnmazig netwerk van professionele podia, amateurs, cultuureducatie-instellingen, erfgoedlocaties en festivals in de steden, dorpen en het platteland. En dat biedt kansen en een (nieuw) perspectief. Want het kenmerk van een ecosysteem is dat alles elkaar direct en indirect beïnvloedt. Positief en negatief. Maar een ecosysteem maakt ook dat het geheel meer is dan de som der delen. Het maakt dat Zeeland als eenheid kan worden gezien en ervaren.

Op basis van alle gesprekken en onderzoek, hebben we een aantal observaties en adviezen opgesteld in lijn met de geformuleerde hoofdvragen. Aanvullend geven we richting aan hoe deze adviezen gezamenlijk praktisch vorm zouden kunnen krijgen in Zeeland.

■ IN HET KORT KOMEN ALLE GESPREKKEN EN OBSERVATIES NEER OP TWEE BELANGRIJKE ADVIEZEN

1 Formuleer gezamenlijk een regionale podium- en festivalvisie voor Zeeland.

Een visie zorgt voor handvatten en houvast voor alle partijen; bij zowel het formuleren en richten van ambities, het richting geven aan de artistieke ontwikkeling als bij het ontwikkelen van een steunstructuur van de provincie en de gemeenten.

2 Maak het werken vanuit culturele ecosysteem de basis.

De omvang, mogelijkheden en uitdagingen van Zeeland maken een regionaal ecosysteem-benadering een logische stap voor de podium- en festivalsector.

Dit vraagt van alle stakeholders om een Zeeuws perspectief op hun aanbod, de vraag en hun positie te ontwikkelen. Hierbij aansluitend kan de financiële ondersteuning en de samenwerking verder vorm krijgen.

Het vraagt om een bewustzijn over verantwoordelijkheden: welke rol vervult een podium of festival in het ecosysteem? Deze vraag gaat verder dan alleen het eigen aanbod, de eigen doelgroep of de eigen gemeente.

AANPAK

Een kwartiermaker doet meer dan alleen onderzoek en analyses. Een kwartiermaker gaat aan de slag met draagvlak en eigenaarschap. Voor de inhoudelijke analyse, de aanbevelingen en de uitvoering. De kwartiermaker fungeert in dit proces als aanjager en facilitator. Uiteindelijk moet het door de regio zelf uitgevoerd worden. Er moet sprake zijn van een gezamenlijke missie en commitment.

De kwartiermaker haalt 'een ketting door de bestaande parels': werkt op basis van netwerken, plannen en initiatieven die er al zijn, werkt aan een gedeeld beeld bij het veld, gemeenten en de sector over ambitie, inhoud en werkwijze over het verstevigen van de basis. En vervolgens aan de voorbereiding op de uitvoering daarvan.

Het proces dat we daarvoor hebben uitgevoerd bestond uit verschillende onderdelen. De aanpak van deze onderdelen lichten we hieronder kort toe.

- Afstemming en afbakening van de opdracht en onderzoeksvragen met het Overleg Zeeuwse Podia (OZP) en de provincie Zeeland.
- Stakeholderanalyse, gericht op de regionale overheden, de podium- en festivalsector en landelijke partijen. De gesprekspartners zijn in samenspraak met het OZP afgestemd en benaderd.
- Deskresearch waarbij we als basis voor het onderzoek ons hebben verdiept in relevante literatuur over culturele ecosystemen, basisinfrastructuur, eerdere adviezen en onderzoeken over Zeeland en (stedelijke) cultuurregio's.
- In vervolg op de deskresearch hebben we vertegenwoordigers van podia en festivals, buurthuizen en losse/kleine initiatieven op locatie gesproken. Deze interviews en rondetafelgesprekken vormen de kern van de opdracht. Aanvullend zijn er gesprekken geweest met gemeenten, het OZP en het Fonds Podiumkunsten. We hebben hierbij als leidraad genomen:
 - Hoe is de basis op dit moment?
 - Hoe kan de basis sterker worden?
 - Wie kan wat doen?
- Een aantal vraagstukken hebben we verder uitgediept met experttafels met jongeren, kenners van culturele ecosystemen en cultuurregio's, en impresariaten en artiesten.
- De bevindingen hebben we gedeeld en aangescherpt met het veld, de provincie en gemeenten.

De stakeholderanalyse en een overzicht van de gesprekspartners zijn opgenomen als bijlage bij deze rapportage.

GEHANTEERDE BEGRIPPEN

Zowel in de formulering van de kwartiermakersopdracht als in de ontwikkelagenda cultuurveld worden meerdere begrippen gebruikt in het kader van 'de basis op orde': de culturele (basis) infrastructuur en een cultureel ecosysteem, maar ook een Zeeuwse basisvoorziening wordt genoemd. Deze basisvoorziening moet de culturele infrastructuur in de cultuurregio duurzaam versterken. Deze begrippen lijken erg op elkaar en geven allemaal een indruk over de vragen die leven. Maar het zorgt ook voor verwarring, want waar wordt er precies naar gezocht? De ontwikkeling van de opdracht laat dit ook al zien. Als kwartiermaker hebben we de verschillende begrippen naast elkaar gelegd en afgebakend om de hoofdvragen te kunnen beantwoorden.

Culturele (basis)infrastructuur

In de Ontwikkelagenda Cultuurveld wordt een culturele infrastructuur genoemd, als een doel en als een middel voor de hele culturele sector. De provincie Zeeland heeft dit begrip echter in haar beleid niet concreet gedefinieerd. De term culturele basisinfrastructuur roept de associatie op met de BIS, het landelijke culturele subsidiestelsel waarbinnen de subsidie wordt verstrekt aan culturele instellingen en aan de landelijke cultuurfondsen. Door de provincie wordt niet direct een koppeling gemaakt tussen een culturele (basis)infrastructuur met prioriteiten of (financiële) consequenties. Binnen de sector en gemeenten wordt het begrip verschillend geïnterpreteerd. Over het algemeen wordt ervaren dat het hierbij gaat om het totaalaanbod van de festivals en podia, met de verschillende functies en doelgroepen. Impliciet ligt daarbij meer nadruk op de gesubsidieerde organisaties.

Basisvoorziening

We richten ons daarom met de kwartiermakersopdracht 'de basis op orde' op een basisvoorziening als het gaat om podia en festivals in Zeeland. Want het gaat erom of in Zeeland de voorzieningen aanwezig zijn die nodig zijn voor een toekomstbestendig kunst- en cultuurklimaat, dat kan inspelen op en bijdragen aan de ontwikkeling van de provincie. De basisvoorziening betreft de voedingsbodem en de samenhang van de programmering van podia en festivals in Zeeland. Met daarbij de handvatten en de financiële instrumenten en mogelijkheden om dat te ontwikkelen en ondersteunen. Het cultureel ecosysteem vormt daarbij een (nieuw) kader, om de basisvoorziening vorm te geven.

Cultureel ecosysteem

In de eerste hoofdvraag van de kwartiermakersopdracht zit de term 'cultureel ecosysteem' besloten. Dit vraagt om nadere definiëring. Het LKCA (2021)² omschrijft het ecosysteem als 'een nieuw conceptueel frame om zorg te dragen voor inclusie en diversiteit in de culturele sector'.

Een veelgebruikte beschrijving van een cultureel ecosysteem is: "het geheel van makers en bemiddelaars die culturele uitingen voortbrengen, presenteren, openbaar maken, verspreiden, faciliteren en dergelijke, inclusief de accommodaties en media die het publiek in staat stellen kennis te nemen van die uitingen".

2) <https://www.lkca.nl/artikel/cultureel-ecosysteem-introductie/>

Dit is een verschuiving ten opzichte van het huidige, gebruikelijke denken in (en financieren van) de categorieën gesubsidieerde, commerciële en amateurkunst. Binnen een cultureel ecosysteem wordt cultuur gezien als een complex geheel van onderling verbonden netwerken. Deze netwerken strekken zich uit in het publieke, het commerciële en het amateurkunstenveld, die de vraag en het aanbod meebepalen. Diverse factoren op uiteenlopende niveaus beïnvloeden het culturele ecosysteem en de actoren die zich erin begeven. Het vraagt van organisaties en overheden een andere verantwoordelijkheid, niet alleen voor een passend aanbod, maar ook voor de functie in het ecosysteem, en de ontwikkelmogelijkheden van makers, publiek en professionals.

Een cultureel ecosysteem gaat uit van een breed begrip van kunst en cultuur: discipline-overstijgend én in verbinding met andere domeinen, zoals onderwijs, zorg en sport. Kruisbestuiving is een belangrijke factor in een cultureel ecosysteem, evenals toegankelijkheid.

DE ZEEUWSE PODIUM- EN FESTIVALSECTOR

We schrijven in de inleiding al: Zeeland heeft een rijk aanbod aan podiumkunsten en festivals. Er is over de hele provincie een keur aan theaters, erfgoedlocaties, zalen en centra waar voorstellingen (kunnen) worden aangeboden.

Er zijn door het CBS twaalf theaterzalen geregistreerd in 2021, met een capaciteit van 5247 stoelen in totaal. In 2017 waren er nog zestien theaterzalen en lag de capaciteit op 5677 stoelen. De Zeelandhallen en Studio A58 worden een enkele keer gebruikt als regionale evenementenhal voor een concert, voorstelling of festival.³

Veel voorzieningen, teruglopend bezoekersaantal

Uit de benchmark Zeeland van de Boekmanstichting blijkt: er zijn veel culturele voorzieningen per hoofd van de bevolking, zelfs meer dan in de meeste andere provincies. De capaciteit wordt als laag beschouwd in relatie tot het aantal theaters. Er zijn maar relatief weinig podiumkunstvoorstellingen en de afstand tot podia is vrij groot. De positie van Zeeland ten opzichte van de andere provincies is heel hoog als het gaat om het aantal podia per inwoner (3), maar gekeken naar het aantal voorstellingen (10), bezoeken (11) en inkomsten (12) is de positie laag.⁴

Het aantal voorstellingen in theaters in Zeeland laat de afgelopen tien jaar een dalende trend zien, met een opvallende uitschieter naar beneden in 2016. Het totaal aantal voorstellingen daalde, ondanks dat het aantal muziekvoorstellingen wel (sterk) gestegen is vanaf 2016 en ook het aantal cabaret en kleinkunstvoorstellingen steeg licht.

Het aantal bezoekers daalde eveneens tot 2016, maar steeg in 2017 tot een piek van 214.000 bezoekers. Dit zijn bezoekers voor muziekvoorstellingen en cabaret. Opvallend is dat het aanbod en het aantal bezoekers voor 'overige voorstellingen'⁵ steeg in 2016, tot bijna de helft van het aanbod. Al het andere aanbod en de bezoekersaantallen liepen toen terug. Ook in de benchmark wordt geconstateerd dat de bezoekcijfers relatief laag zijn in relatie tot het aantal voorzieningen.

Breder bekeken zijn er in totaal ongeveer dertig podia en min of meer vaste locaties die gebruikt worden voor podiumkunsten.⁶ Er zijn in Zeeland 114 dorps/buurthuizen, waarvan een deel - ongeveer dertig - ook een plek zijn voor (professioneel) theater en concerten, door verhuur van zalen. Hiervan zijn bezoekersaantallen minder bekend. Een totaaloverzicht is er niet.

Er zijn in Zeeland zo'n 35 muziek- en theaterfestivals⁷ van zeer verschillende omvang. Zo behoort Concert at Sea tot de tien grootste festivals van Nederland, maar zijn er ook talloze kleine en lokale

3) CBS Statline, professionele podiumkunsten, provincie Zeeland, figuur is opgenomen in de bijlage.

4) Cultuurmonitor Zeeland, nulmeting, 2022. Het cijfer tussen haakjes is de relatieve positie van de provincie, rekening gehouden met het aantal inwoners.

5) literair, voordrachtskunst, performance en niet elders onder te brengen vormen van podiumkunsten.

6) In de bijlage is een overzicht opgenomen.

7) In de bijlage is een overzicht opgenomen.

initiatieven verspreid over alle eilanden. Het aanbod van de festivals bestaat grotendeels uit muziek, met name pop en rock.

Het aanbod van zowel podia als festivals concentreert zich op Walcheren.

Samenwerking in de sector

Er zijn voor de Zeeuwse podiumkunsten een aantal formele samenwerkingsverbanden in de regio, voor de exploitatie van locaties en de programmering, voor cultuureducatie en -participatie en talentontwikkeling.

- De drie grootste theaters in de provincie vallen samen onder Zeeland Theaters. Dit zijn de Schouwburg Middelburg, Theater De Mythe in Goes en het Scheldetheater in Terneuzen.
- Stichting Theaters aan Zee programmeert voor verschillende, kleinere locaties in Zeeland: Nieuwe Kerk (Zierikzee), De Weverij (Zierikzee), Dorpshuis Renesse, De Stenge (Heinkenszand), De Verwachting (Ritthem) en Kerkje Ritthem.
- Muziekpodium Zeeland programmeert verschillende muziekgenres op verschillende locaties in de provincie: 't Beest in Goes, Bewaerschole in Burgh-Haamstede, De Bunder in 's-Heer Arendskerke, De Spot in Middelburg en de Sint Jacobskerk in Vlissingen.
- Theaterproductiehuis Zeelandia is een organisatie voor de ontwikkeling van regionale voorstellingen, biedt hiervoor een regionaal platform (Zeeland Nazomerfestival) en faciliteert nationale en internationale programmering hiervoor.
- Podia en festivals zijn georganiseerd in het Overleg Zeeuwse Podia, voortkomend uit het Zeeuws Cultuur Overleg (ZCO).

Talentontwikkeling

Pop aan Zee en Kunstbende Zeeland zijn provincie brede platforms voor de ontwikkeling van jong talent. Muziekschool Zeeland speelt voor tien gemeenten een rol in muziekonderwijs.

Voor cultuureducatie zijn er Jeugdtheaterschool Zeeland, Cultuurhuis de Kuiperspoort, Stichting cultuureducatie Zeeuws-Vlaanderen. Cultuurkwadraat ondersteunt bij cultuureducatie en participatie en werkt aan deskundigheidsbevordering en cultuurversterking in de hele provincie. Eind 2022 heeft Cultuurkwadraat de opdracht van de provincie gekregen om een regionaal de talentontwikkeling te ondersteunen door het beroeps- en opleidingsklimaat te versterken.

HZ Cult is een cultureel programma voor studenten van het hbo, mbo en alle middelbare scholen in Zeeland, waarmee jongeren worden gestimuleerd voorstellingen te bezoeken. Onder meer muziek- en theatervoorstellingen in heel Zeeland zijn met korting beschikbaar en er zijn programma's op maat voor alle schooltypes.

Provincie en gemeenten: beleid en subsidiering

Van de dertien Zeeuwse gemeenten hebben er vier een expliciete gemeentelijke cultuurvisie of -nota: Middelburg, Hulst, Borsele en Noord-Beveland.⁸ In Vlissingen is in de visie Binnenstad aan Zee 2022 en de toekomstvisie 2040 het een en ander opgenomen over cultuur. Terneuzen had

8) In de bijlage is een korte omschrijving van aandachtspunten t.a.v. podia en festivals opgenomen

een Nota Kunst en Cultuur 2020 – 2022, maar kent geen nieuw beleid of een vervolg in de nieuwe collegeperiode. Deze beleidsstukken zijn sterk verschillend: van een abstracte stip op de horizon met algemene doelstellingen, tot concrete bijdragen aan de kunst- en cultuursector, opgesplitst in disciplines en concrete subsidiebijdragen. Het beleid wordt ingevuld vanuit de wettelijke taak van de gemeente: lokaal cultuurbeleid, cultuureducatie en amateurkunst. Enkele gedeelde speerpunten zijn: jongeren(cultuur), regionale samenwerking, een sterke basis en inclusie. In de overige gemeenten zijn er cultuurraden en subsidieregelingen die op lokaal niveau projecten, evenementen en voorstellingen mogelijk maken.

Het provinciale beleidskader voor cultuur is de Omgevingsvisie (2021). Dit is het uitgangspunt voor de Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024. Deze is opgesteld voor het toekomstbestendig maken van de sector.

Voor cultuur van regionaal belang wordt gezamenlijk geïnvesteerd via regionale cultuurarrangementen van gemeenten en de provincie, via de regio's Oosterschelde, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen.

Zowel de gemeentelijke als de provinciale uitgaven aan cultuur zijn in Zeeland relatief laag, ten opzichte van andere provincies. In de Regionale Cultuurmonitor 2022 wordt geconstateerd dat in Zeeland de gemeenten relatief het kleinste bedrag aan subsidies in Nederland aan de podiumkunsten uitgeven: €5.835.669. Ook de provinciale bijdrage is relatief laag: €391.000.⁹

9) Regionale cultuurmonitor 2022, p. 78

BELANGRIJKSTE OBSERVATIES

Het onderzoek heeft een veelheid aan informatie, observaties en inzichten opgeleverd, die de basis vormen voor de adviezen die we in het volgende hoofdstuk geven. We hebben de belangrijkste observaties en inzichten hieronder opgenomen, om zo inzicht te geven in het denkproces dat aan het advies is voorafgegaan en om gebruik te kunnen maken van de belangrijkste informatie die in dit onderzoek verzameld is. We structureren de observaties langs de lijnen van de hoofdvragen van de opdracht. Aanvullend en overkoepeld zijn ook een aantal algemene observaties opgenomen.

■ ALGEMEEN

Zeeland heeft rijk podium- en festivalklimaat.

Met de beschikbare middelen die er zijn en de geografische uitdagingen die de provincie kent, lukt het de sector om op basis van persoonlijk netwerken, kennis, ervaring en inzet een aanzienlijk aanbod¹⁰ te realiseren voor inwoners en bezoekers van Zeeland. Het aanbod op losse (erfgoed) locaties en van festivals is de afgelopen jaren toegenomen en ook is er een aanzienlijk aanbod van lokale muziek/dorpsfeesten.

Er is veel ambitie.

Zowel bij de podia en festivals zelf, de provincie Zeeland, de Cultural Board Zeeland als ook de steden en sommige dorpen in Zeeland zijn er stevige ambities. Dit is onder meer terug te zien in een omvangrijke programmering, groot aantal festivals, initiatieven zoals een Europese culturele hoofdstad 2033, de inzet voor een regiodeal en investeringen in de samenwerking met Vlaanderen en specifiek Gent. De ambitie is aanbod- en initiatiefgericht, maar wordt niet altijd geconcretiseerd en (gezamenlijk) vastgelegd, waardoor het niet voldoende duidelijk is wie er wanneer mee aan de slag moet en kan.

Er zit veel in beweging in de sector.

Er is de afgelopen jaren veel veranderd voor de podia en festivals, landelijk en in Zeeland specifiek. Zo zijn er meer bezoekers naar festivals gegaan, maakt de popsector een groeiende ontwikkeling door, maar zagen veel podia de bezoekersaantallen afnemen. De verjonging blijft achterwege, bedrijfsvoering staat onder druk door onder meer Covid-19, inflatie, etc. Er is de afgelopen tijd veel onderzoek¹¹ naar de Zeeuwse sector gedaan, wat verschillende, overlappende analyses over huidige situatie heeft opgeleverd. Dit zorgt ook voor wat beginnende (gezamenlijke) actie en plannen.

10) Een overzicht van de podia en festivals is opgenomen als bijlage bij dit rapport

11) In de bijlage is een overzicht onderzoeken en publicaties opgenomen.

De specifieke Zeeuwse context vraagt om maatwerk.

Ondanks dat er de afgelopen tijd een landelijk convenant en programmeringsregeling¹² specifiek voor Zeeland zijn opgesteld, blijft er een mismatch tussen landelijk beleid en financiering en de aanvragen van de Zeeuwse podia en festivals. De behoeften, de eilandencultuur en demografische ontwikkeling van Zeeland en de landelijke prioriteiten sluiten niet goed op elkaar aan.

Ook de ervaring met landelijke benchmarks en data is dat het weinig duiding geeft voor de Zeeuwse podia, omdat het te weinig rekening houdt met de haalbaarheid in Zeeland, bijvoorbeeld op bezoekersaantallen en verzorgingsgebied.

Er is veel onzekerheid door het gebrek aan een visie op cultuur en de plek van de podia en de festivals hierin.

De huidige programmering is historisch zo gegroeid en er is weinig tot geen regie geweest op het regionale/totaalaanbod. Zowel door de sector als door de overheden is geen artistiek-inhoudelijke agenda ontwikkeld. Dit brengt veel terugkerende (financiële) onzekerheid met zich mee. Er kan vanuit het veld niet goed rekening worden gehouden met beleidskeuzes en het afwegingskader voor financiering wordt als onduidelijk ervaren. Provincie en gemeenten kunnen niet inspelen op een duidelijke artistieke richting of positionering. Dit geeft tevens weinig aanknopingspunten voor nationale fondsen en publiek (van buiten Zeeland).

Het Zeeuwse cultuurprofiel heeft geen inhoudelijke speerpunten.

Met het bidboek 'Samen in Zee, cultuur als pijler van stedelijke aantrekkelijkheid' kwam de provincie Zeeland, samen met de vier grootste Zeeuwse steden (Z4) tot een convenant stedelijke cultuurregio met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hiermee is wel een aanzet gegeven voor profilering: samenwerking en bereidheid tot investeren. Maar er is nog geen eenduidig cultuurprofiel met speerpunten voor Zeeland doorontwikkeld en omarmd door de sector en gemeenten, waarmee richting gegeven kan worden aan beleid en programmering. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Stedelijke Cultuurregio Zuid, die hebben gekozen voor een ketenverkenning om het profiel invulling te geven.

Kunst en cultuur wordt (te veel) gezien als antwoord op allerlei regionale en landelijke vraagstukken.

Er wordt naar het aanbod van podia en festivals gekeken als het gaat om een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners, het tegengaan van vergrijzing, het stimuleren van de vitaliteit van de regio en voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken door het aantrekken van (jonge) makers en professionals. Hierin wordt, met name door gemeenten, ook een risico gezien. Met het beperkte budget en capaciteit voor kunst en cultuur zijn dit soort verwachtingen moeilijk waar te maken.

12) OCW convenant stedelijke cultuurregio's 2021 – 2024, FPK programmeringsbijdrage podia Drenthe, Flevoland en Zeeland

■ BASISINFRASTRUCTUUR

Wat is er nodig om de culturele basisinfrastructuur voor de podia in Zeeland 'op orde' te brengen en te houden, zodat er een cultureel ecosysteem kan ontstaan waarmee ontwikkeling, behoud en impact van de podia gerealiseerd worden?

De sector is nog aan het aanpassen aan veranderende verwachtingen van de samenleving.

De bestaande, bekende doelgroepen van de podia en festivals worden goed gevonden en bediend, maar dit is over het algemeen een krimpende en vergrijzende groep. Het (be)trekken van nieuwe makers, jongeren en bezoekers buiten Zeeland is voor veel instellingen een vraagstuk. Dit begint te lukken met pop, een aantal festivals of op eenmalige/projectmatige basis. Over inspelen op nieuwe doelgroepen en mogelijkheden om een rol te spelen in maatschappelijke vraagstukken wordt wel nagedacht, maar dit krijgt nog niet sectorbreed vorm en is nog beperkt merkbaar in de programmering.

Het overgrote deel van de podia en festivals is kwetsbaar.

Niet alleen financieel, maar ook wat betreft personeel en de continuering staan veel podia en festivals onder druk. De sector is nog niet hersteld van de Covid-19-periode, maar heeft inmiddels ook te maken met prijsstijgingen voor energie, huren en lonen. Een deel van de organisaties heeft te maken met een krimpend en/of verouderd vrijwilligersbestand. De veerkracht van culturele organisaties is over het algemeen te laag om goed om te kunnen gaan met financiële tegenvallers. De toekomstbestendigheid is beperkt door (het gebrek aan) ontwikkeling van het personeels- en vrijwilligersbestand. Dit vormt een risico voor goed werkgeverschap (Fair Practice) en continuïteit van de organisatie. Het lukt verschillende festivals en podia steeds beter om de (gezamenlijke) hulpvraag rond deze kwetsbaarheid te stellen, maar concrete onderlinge samenwerking om de organisaties te versterken is niet aan de orde.

Er zit spanning op nationale (beleids)ontwikkelingen en de lokale ervaring en functie voor cultuur.

Gemeenten houden zich vooral bezig met cultuur en erfgoed voor de eigen gemeenschap, door bijdragen aan verenigingen en amateurkunst en lokale evenementen. De wettelijke taak is het uitgangspunt. Dit staat soms op gespannen voet met de landelijke ontwikkelingen rond cultuurregio's en regionale benaderingen, samenwerking en versterking van een basisvoorziening, waarvoor wisselwerking nodig is tussen de verschillende overheidslagen. De onderverdeling tussen de verantwoordelijkheid van de gemeenten, provincie en de landelijk lijkt voor de basisvoorziening in Zeeland de afgelopen tijd te weinig effectief gebleken. Deze scheidslijnen lijken meer op de achtergrond te raken sinds de Covid-19 pandemie.

De hiaten in de Zeeuwse culturele levensloop zijn steeds beter in beeld.

In een culturele levensloop¹³ is onderscheid te maken in publiek, makers en professionals. Dit is op basis van de mogelijkheden die (kunnen) worden aangeboden en voorzieningen die er zijn. Voor de podium- en festivalsector geldt grofweg dat er tot en met de middelbare schoolleeftijd

13) In de bijlage is een schets van de culturele levensloop opgenomen

een structuur voor muziek is, met name voor pop. Er zijn een aantal actieve programma's en organisaties, die via scholen en cultuureducatie kansen bieden aan jongeren. Aanbod van voorstellingen bij theaters via scholen lijkt afgenomen. In de fase erna is geen sluitende keten voor publiek, makers en professionals. Dit komt door het gebrek aan opleiding en omdat de huidige podia en festivals niet alle functies uit de keten hebben. De categorie 'beginnend professioneel' kan zich als maker niet makkelijk ontwikkelen binnen Zeeland, omdat de stap naar de bestaande theaters vrij groot is. Voor professionals zijn de midcareer kansen beperkt en is de opvolging op directieniveau de komende jaren een prangend vraagstuk. Sommige carrièrestappen en professionele netwerken worden daarom grotendeels buiten Zeeland gemaakt.

Voor talenten en voor ontwikkeling wordt vaak buiten Zeeland gekeken.

Er is niet voldoende doorstroom(mogelijkheid) van de Zeeuwse humuslaag naar grotere podia en festivals; dit geldt zowel voor makers als professionals¹⁴ in de podiumkunsten. Bij alle instellingen en festivals is de toekomstbestendigheid van podia en festivals een groot aandachtspunt. De inzet die hierop wordt gepleegd, werpt nog te weinig vruchten af en samenwerking op dit thema is nog te weinig aan de orde. Zeeuwse talenten vertrekken daarom uit Zeeland, en voor het aantrekken van professionals moet vaak ook buiten Zeeland worden gezocht.

Kleine locaties (zoals bv. kerken) hebben een onduidelijke plek in de infrastructuur.

Zeeland kent een groot aantal kleine locaties die een specifieke programmering en publiek hebben. Ze vormen daarmee ook onderdeel van het specifieke Zeeuwse ecosysteem en worden als zodanig ook in veel gesprekken betrokken. Tegelijkertijd hebben ze geen duidelijke positie in de subsidieregelingen.

De dorps- en buurthuizen voelen zich geen onderdeel van een basisvoorziening van podia en festivals.

Dorps- en buurthuizen spelen een belangrijke rol voor de podiumkunsten door het bieden van onderdak aan verenigingen en het bieden van kansen voor beginnende makers. De focus van veel buurthuizen ligt op ouderen, omdat dit vanuit de gemeente wordt gestimuleerd en gefinancierd. Er is cultureel aanbod in buurthuizen voor jongeren, maar die hebben last van het imago van 'buurthuis'. Het aanbod voor jongeren in samenwerking met scholen wordt het meest kansrijk geacht. Voor de cultuurfunctie is er steeds minder capaciteit, waardoor cultuur maar een klein deel van de programmering vormt. Daarbij helpt het niet dat in sommige gevallen de huizen deels particulier gefinancierd worden. Daar wordt cultuur als niet rendabel gezien.

14) Personeel van culturele instellingen, programmeurs, technici

■ VRAAG EN AANBOD

Hoe verhouden vraag en aanbod zich tot elkaar? Spelen de podia goed in op de (toekomstige) vraag van het publiek in Zeeland?

Er wordt met veel (persoonlijk) enthousiasme een groot aanbod gecreëerd.

Er zijn relatief veel podia en festivals ten opzichte van het aantal inwoners in Zeeland. Die worden vaak vanuit de lokale politiek ondersteund: er wordt waarde gehecht aan een eigen aanbod per eiland of gemeente. Opvallend is dat sommige kleine podia een aanbod hebben dat meer bij grotere podia past, bijvoorbeeld relatief grote cabaretvoorstellingen. Dit komt door hun regiofunctie, maar ook omdat dit aanbod via persoonlijke netwerken aangetrokken wordt. Het aantal festivals en het aanbod op losse locaties is de afgelopen jaren gegroeid. Deze programmering is vaak (genre)specifieker, soms meer uitgesproken en meer afgestemd op een bepaalde doelgroep dan het brede aanbod van de meeste vaste podia. Daarmee lukt het de festivals om meer bezoekers van buiten Zeeland aan te trekken.

Er is een risico op verschraling van het aanbod.

De programmering van de podia is vooral ingekocht en wordt als veilig benoemd en ervaren. Zowel de sector zelf als door provincie en fondsen wordt dit erkend. De organisaties hebben weinig middelen en mensen voor artistieke experimenten, professionalisering en innovatie, waardoor gekozen wordt voor een aanbod met een relatief voorspelbaar bezoekersaantal. Hoewel er een groot aanbod is, is de samenstelling van het aanbod gelijkblijvend en relatief veilig. Daarnaast wordt er weinig aanbod in Zeeland zelf ontwikkeld. De artistieke kwaliteit in Zeeland loopt daardoor tegen grenzen aan.

Podia en festivals hebben een eigen positie en doelgroep gevonden en zijn trouw aan hun werkwijze en publiek.

Met het huidige aanbod worden niet alle doelgroepen goed bediend. Vrijwel alle podia en een deel van de festivals worstelen met het bereiken van jongeren. Maar ook inhoudelijk zijn er aandachtsgebieden. Het aanbod van bijvoorbeeld dans is beperkt, en hiphop wordt wel overwogen, maar wordt maar weinig geprogrammeerd omdat de opbrengst daarvan onzeker is. Ook is bijvoorbeeld de grote groep arbeidsmigranten nog niet goed in beeld als het gaat om het culturele aanbod.

Niet al het (gewenste) aanbod heeft een passende fysieke plek.

Er is niet voor alle dansgezelschappen en grote orkesten een goede voorziening om te kunnen spelen. Een zaalomvang tussen dorpshuizen en kleine zalen en de grote theaters wordt gemist. Artiesten voor dit formaat worden wel naar festivals gehaald, maar kunnen niet altijd op een passend podium worden geprogrammeerd. Een aantal doelgroepen verlies je daarmee, omdat dit aanbod niet geboden kan worden. Het heeft ook effect op talentontwikkeling: ook makers en professionals hebben hierdoor niet altijd een goede plek om te ontwikkelen.

Er worden kansen gezien in projectmatige complementaire programmering van festivals met podia.

Podia en festivals worden deels als verschillende werelden beschouwd, of soms zelfs als concurrerend. Maar er zijn goede ervaringen met het verbinden van de programmering van een festival aan een podium, zoals Festival Onderstroom (met Nachtstroom, in De Piek) en PopMonument (met De Spot en Erfgoed Zeeland). Hierdoor kon bijvoorbeeld een aansluitende dag- en avondprogrammering worden gemaakt, of een nieuwe/extra doelgroep worden betrokken. Deze complementaire programmering ontstaat met name op basis van de persoonlijke contacten en vooral tussen de podia en festivals in elkaars directe omgeving (op hetzelfde eiland). Voor podia onderling wordt complementaire programmering minder als voor de hand liggende kans gezien, omdat ze een eigen verzorgingsgebied hebben.

De (publieks)data die nodig zijn voor een professionele Zeeuwse podiumsector ontbreken.

Zowel per festival/instelling, gezamenlijk of op regionaal niveau wordt er slechts incidenteel publieksonderzoek uitgevoerd. Er is beperkte gezamenlijke of gecombineerde informatie over publiekbehoefte en wat werkt qua sturingsmechanismen. Daarnaast is er weinig cijfermatig zicht op de aansluiting van het aanbod op de vraag en de totale doelgroep van Zeeland en daarbuiten. Deze gegevens zijn nodig om een realistisch beeld te krijgen, van bezoekersaantallen en -voorkeuren, ontwikkelingen maar bijvoorbeeld ook of nieuwe locaties en festivals met elkaar concurreren of versterken in het huidige kunst- en cultuurklimaat. Daarop is nu te weinig zicht en kan daarom ook niet goed geanticipeerd worden.

■ SAMENWERKING

Wat zijn de mogelijkheden voor een nadere structurele samenwerking tussen de podia in Zeeland onder meer over wat complementair programmeren inhoudt en hoe slimme oplossingen vormgegeven kunnen worden?

Het ZCO Podia/OZP heeft van de sector een netwerk gemaakt.

Podia en festivals kennen elkaar en elkaars activiteiten beter dan voorheen door het ZCO (Podia). Dit gremium is doorontwikkeld naar het huidige Overleg Zeeuwse Podia (OZP). Er is meer projectmatige samenwerking ontstaan, net als gezamenlijke actie richting de provincie en gemeenten. Door het OZP worden ook steeds meer kansen en mogelijkheden geïdentificeerd voor gezamenlijke promotie, backoffice en complementaire programmering. Het OZP heeft geen regie- of voortrekkersrol en geen inhoudelijke agenda. Tevens is nog niet de hele sector aangesloten; met name kleine locaties ontbreken.

Er worden door de sector veel kansen gezien in instrumentele en projectmatige samenwerking.

Voorbeelden van samenwerking zijn samen optrekken in talentontwikkeling, promotie en fondsenwerving en een programmering voor jonger publiek. Inhoudelijke samenwerking en programmering vinden de leden moeilijker voor te stellen en komt momenteel bij het OZP minder van de grond.

Het gebrek aan gemeenschappelijkheid leidt tot het benadrukken van de onderlinge verschillen.

In plaats van de gemeenschappelijkheid als kracht en middel te gebruiken, wordt een Zeeland-brede benadering al snel als geforceerd en (te) arbeidsintensief ervaren, omdat het vraagt om afstemming en overleg, en zoektocht naar gezamenlijkheid tijd kost.

De afwezigheid van een gemeenschappelijke visie en duidelijke coördinatie op regionaal niveau van gemeenten en/of provincie, versterkt deze dynamiek.

Alle podia en festivals hebben vooral profijt van hun eigen gerichte marketing en sociale media.

Er wordt nog te weinig meerwaarde ervaren van de huidige Zeeuwse cultuuragenda. Het model van financiering en verspreiding van de huidige Zeeuwse cultuuragenda sluit niet goed aan bij de behoefte aan flexibele en online communicatie. Een Zeeland-brede cultuuragenda wordt door een meerderheid in de sector wel degelijk als meerwaarde gezien. De voorkeur wat betreft marketing en data ligt wel bij aansluiting bij bestaande (landelijke) systemen.

Voor (kleine) gemeenten ligt culturele samenwerking niet altijd voor de hand.

Het budget en de capaciteit van gemeenten is beperkt voor cultuur, waardoor de focus vooral lokaal en minder regionaal is. Er vindt wel steeds meer praktische afstemming plaats over onder meer financiële regelingen (bv. coronasteungelden) binnen verschillende regio's¹⁵. Er komt

15) In o.m. OZO-verband, de Oosterschelderegio, Walcheren, NSPD-verband

voorzichtig wel meer capaciteit voor cultuur en regionale samenwerking bij de grote gemeenten. De meer (boven)regionale afstemming op cultuur wordt momenteel vooral door de Z4 -de vier steden Vlissingen, Terneuzen, Goes en Middelburg- opgepakt.

Samenwerking kan de druk op buurthuizen verlichten.

Buurt- en dorpshuizen werken onderling nog weinig samen, hoewel soms de programmering wordt afgestemd of praktische kennis wordt gedeeld. Men ziet kansen in samenwerking omdat het de druk op het krimpende vrijwilligersbestand en het krappe budget zou kunnen verminderen. Daarnaast zouden de buurthuizen systemen kunnen delen, bijvoorbeeld voor de kaartverkoop. Nu vinden veel buurthuizen het wiel zelf uit.

■ KANSEN

Welke kansen zijn er om het op orde brengen en houden van de Zeeuwse culturele basisinfrastructuur te organiseren en financieren via meerdere partijen?

Kansen voor financiering worden gemist, door een gebrek aan samenhang en coördinatie.

Zowel op de inhoudelijk vlak als in de positionering wordt er nog niet door alle instellingen goed genoeg aangesloten bij landelijke fondsen. Er wordt hierin nog weinig samen opgetrokken, gebruik gemaakt van de kennis die er is en is er ook een zekere terughoudende houding om het anders aan te pakken. Het lukt de sector onvoldoende om in het aanvraagproces aan te sluiten bij de taal, toon en vereisten van landelijke fondsen. Individuele instellingen hebben vaak te weinig mankracht of kennis om hierin te investeren en gecoördineerde inzet komt nog weinig van de grond.

De huidige subsidiestructuur past niet meer goed bij het aanbod.

De flexibele en sneller variërende programmering (cross-sectoraal), die op meerdere locaties en meer via festivals wordt georganiseerd, is moeilijker te matchen aan de huidige subsidiestromen.

De financiering is versnipperd.

Er zijn beperkte middelen bij gemeenten en de focus ligt op financiering van de lokale projecten, evenementen en de maatschappelijke meerwaarde voor de directe gemeenschap. Dit sluit daarom niet altijd aan bij de provinciale en landelijke regelingen. Bovendien maakt het de financiering van projecten vanuit gemeentemiddelen op meerdere locaties lastig. Momenteel maken persoonlijke contacten daarin een verschil, maar het is voor nieuwe initiatieven wat moeilijker om de juiste weg te vinden.

Er is individueel per podium en festival veel kennis en ervaring met het verwerven van particuliere sponsoring/financiering.

Dit hangt grotendeels samen met persoonlijke netwerken en is daarom een aandachtspunt voor de toekomst. De indruk bij podia- en festivaldirecteuren is ook dat dit cultureel ondernemerschap in theorie wel wordt aangemoedigd, maar in de praktijk niet wordt gestimuleerd omdat het consequenties heeft voor de subsidies.

Verskillende vereisten per fonds of subsidie worden ervaren als dubbel werk.

De vereisten van overheden en fondsen variëren als het gaat om planning, systemen, begrippenkaders, verantwoording, etc. Maar ook het vinden van de juiste informatie of een aanspreekpunt is niet altijd even voor de hand liggend. Hierdoor vraagt het veel inspanning van de instellingen en festivals om op het juiste moment met de juiste aanvraag te komen. Het zorgt ook voor onrust omdat er aanvragen worden misgelopen omdat deze niet aan de verwachtingen voldoen. Het werkt tevens in de hand dat sommige (kleine) podia en festivals het niet altijd meer proberen.

ADVIEZEN

De kwartiermakersopdracht vloeit voort uit de ontwikkelagenda cultuurveld van de provincie, maar krijgt vorm met medewerking van het Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds. Het OZP heeft een actieve rol in de vormgeving en afbakening gehad.

De adviezen zijn daarom ook niet alleen gericht aan de provincie als opdrachtgever, maar ook aan de andere betrokkenen in het veld. Er ligt een gezamenlijke opgave, met verschillende invalshoeken. De focus ligt bij de Zeeland brede ontwikkelingen en mogelijkheden en niet op individuele instellingen en festivals.

Formuleer gezamenlijk een regionale podium- en festivalvisie voor Zeeland.

Een visie zorgt voor handvatten en houvast voor alle partijen, aan zowel het formuleren en richten van ambities, als voor de steunstructuur van de provincie en de gemeenten en geeft richting aan de artistieke ontwikkeling. Maak de visie concreet in ambities, doelstellingen en inhoudelijke speerpunten. In de ontwikkeling van de visie spelen de verschillende partijen een eigen rol: het veld artistiek-inhoudelijk, de gemeenten voor de lokale speerpunten en de verbinding met maatschappelijke opgaven en de provincie voor de regionale en grensoverschrijdende functies en verbindingen van de podia en festivals. De provincie zal hierin het voortouw moeten nemen.

Middelburg: Europese Culturele Hoofdstad 2033

Een ambitie die al even rondzingt is de Europese Culturele Hoofdstad 2033, voor Middelburg en breder voor Zeeland. Dit is bij uitstek een ambitie die Zeelandbreed zorgen voor een intensievere onderlinge samenwerking, verbinding met andere domeinen en opgaven, en het op de kaart zetten van cultureel Zeeland. Het concreet maken van een ambitie als Culturele Hoofdstad werkt als katalysator voor het culturele ecosysteem, als dit samen wordt vormgegeven. Stel daarom met de coalition of the willing een intentie-verklaring Culturele Hoofdstad 2033 op. De provincie kan hierin met de gemeente Middelburg een initiërende rol spelen en

het bestuurlijke netwerk benutten. De Cultural Board kan worden ingezet om de samenwerking en steun landelijk en grensoverschrijdend op te bouwen. De ervaring van voorgangers als Leeuwarden (Friesland) en Rotterdam leert bovendien dat de 'voorwerking en doorwerking' van zo'n proces het culturele veld en het netwerk enorm kunnen verstevigen. De aanloop, het kandidaat stellen en de vormgeving van een culturele hoofdstad leidt tot focus en samenwerking. Deze aanloop is dus ook zonder de uiteindelijke uitvoering waardevol. De nalatenschap is ook in deze steden nog zichtbaar, in de vorm van landelijke en Europese bekendheid en een sterker regionaal cultureel netwerk.

Maak het culturele ecosysteem de basis.

De omvang, mogelijkheden en uitdagingen van Zeeland maken een regionaal ecosysteem-benadering een logische stap voor de podium- en festivalsector. De basis voor een Zeeuws ecosysteem ligt er. Uit de observaties blijkt dat een netwerk en steeds meer samenhang af tussen de podia en festivals zich aftekent. Er zijn aanknopingspunten om het verder te ontwikkelen en de zwakke plekken te versterken. Dit vraagt van alle stakeholders om een regionaal, Zeeuws perspectief op hun aanbod, de vraag en hun positie te ontwikkelen. Hierbij aansluitend kan de financiële ondersteuning en de samenwerking verder vorm krijgen. Om een cultureel ecosysteem te ontwikkelen moet de meerwaarde van deze benadering breed gedeeld worden, zodat ieders bijdrage hieraan kan worden geïdentificeerd. Hiervoor is het nodig om samen een Zeeuws ecosysteem te definiëren en centraal te stellen. Het vraagt ook om een bewustzijn over verantwoordelijkheden: welke rol vervult een podium of festival in het ecosysteem? Dat gaat verder dan alleen het eigen aanbod, de eigen doelgroep of de eigen gemeente. In een ecosysteem versterken organisaties elkaar en kunnen verschillende functies tegen elkaar worden afgewogen. Het één kan niet zonder het ander: zonder lokale initiatieven en mogelijkheden kan het (boven)regionale aanbod niet ontstaan en andersom. Elementen die een plek moeten krijgen zijn: de rollen en functies van podia en festivals de komende jaren, de samenhang van de eilandenstructuur en verschillende regio's, de ontwikkeling van de programmering, de toekomstbestendigheid en de kaders van de overheden.

Het is binnen een ecosysteem belangrijk om een ruim cultuurbegrip te hanteren, zodat iedereen zich aangesproken voelt. Naast een ruim cultuurbegrip is ook het wegnemen van de drempels die een gevolg zijn van de geografische spreiding een voorwaarde. Zeker in Zeeland is dit van groot belang. Voor sommige mensen is het culturele aanbod soms letterlijk onbereikbaar.

De volgende adviezen gaan daarom uit van een ecosysteembenadering en zijn gericht om dit samen verder uit te bouwen.

Leer elkaars taal spreken.

De aanvragen uit Zeeland en de criteria kunnen beter op elkaar afgestemd worden als het Zeeuwse veld en de landelijke fondsen elkaar beter kennen en 'verstaan'. Dit vraagt een proactieve houding en communicatie vanuit de Zeeuwse partijen richting fondsen. Elkaar vaker zien en spreken maakt het makkelijker de aannames en verwachtingen over criteria en aanvragen te toetsen.

Maak talentontwikkeling een regionale prioriteit.

Onlangs heeft Cultuurkwadraat de opdracht gekregen te starten met het versterken van het culturele opleidings- en beroepsklimaat. Voor de podia en festivals is het belangrijk om hier nauwe betrokkenheid bij te tonen. Goede opleiding en begeleiding (bijvoorbeeld door traineeships, assistentfuncties, een leiderschapsprogramma en leergangen) zorgen ervoor dat de podia en festivals aantrekkelijk zijn en blijven als plek om te (gaan) werken. Tevens versterkt het samen volgen van een opleiding en het netwerk dat hieruit volgt, het ecosysteem van de gehele provincie.

Maak concrete afspraken over de kwetsbare onderdelen van het ecosysteem.

In een ecosysteembenadering gaat het ook om het evenwicht en een goede voedingsbodem. Dit draagt bij aan de toekomstbestendigheid. Voor verschillende onderdelen van de levensloop (talentontwikkeling, onrendabel aanbod, makersklimaat, opvolging) moet eigenaarschap ontwikkeld worden. Dat kan via de provincie en gemeenten, en met een actieve rol voor de grootste podia en festivals organisaties in Zeeland.

Erken de plek van vrijwilligers, verenigingen, buurthuizen en kleine locaties in het ecosysteem. Waardeer de rol die hierin gemeenten spelen: zij kennen de opgaven, de kracht en de diversiteit lokaal. Hiermee kan ook de verbinding worden gemaakt met (materieel en immaterieel) erfgoed. Stimuleer daarnaast een goede wisselwerking tussen de grotere podia en festivals; in ieder geval wat betreft het bieden van podium voor jongeren en amateurgezelschappen.

Onderzoek het daily urban system van het Zeeuwse publiek.

Het daily urban system is het gebied waarbinnen de belangrijkste dagelijkse verplaatsingen van inwoners voor wonen, werken en voorzieningen zich afspelen. Op basis hiervan kan het culturele regionale ecosysteem afgebakend worden, kan worden gedifferentieerd en logische verbindingen en samenwerking worden vormgegeven. Binnen, maar ook buiten cultuursector, met het ov maar als het gaat om de centrumgemeentefunctie. Dit helpt om de plek en de rol van podia en festivals in de regio te waarderen en biedt de gelegenheid om 'blinde vlekken' of overlap in kaart te brengen. Maar ook om de oriëntatie op onder meer Bergen op Zoom, Breda en Rotterdam beter in beeld te krijgen.

Verken de combinatie van budgetten uit andere domeinen.

Door te werken aan maatschappelijke opgaven kunnen budgetten van bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en het sociaal domein worden gekoppeld aan cultuurbudget om zo gezamenlijke te investeren. Bijvoorbeeld op de thema's ouderen en eenzaamheid, waar momenteel bijna alle gemeenten mee bezig zijn, is de combinatie met de creatieve sector een kansrijke samenwerking.

■ ADVIEZEN AAN HET VELD

Verstevig het Overleg Zeeuwse Podia.

Bij het OZP komt de informatie bij elkaar en zit de kennis voor een gezamenlijke inhoudelijke agenda. Daarbij hoort ook het tonen van eigenaarschap voor het welvaren van de sector. Gebruik de komende tijd om te bouwen aan een inhoudelijk-artistische agenda en dataverzameling en verspreiding. Benut daarbij de kansen van de ontwikkeling van bijvoorbeeld het Digitaal Platform Podiumkunsten (DIP) en reeds bestaande systemen om bij aan te sluiten. Ga samen aan de slag met de professionalisering van de Zeeuwse cultuuragenda, benut het bestaande Zeeuwsepodia.nl en ga aan de slag met de praktische kansen van samenwerking rond vervoer, productiemiddelen of voorzieningen voor toegankelijkheid of een gezamenlijk depot voor spullen.

Organiseer een jaarlijkse OZP-programmeringsdag.

Waarbij de artistieke programmering (en niet het beleid) centraal staat. Deze dag helpt om de programmering af te stemmen en aan te vullen. Op den duur kan het ook gericht zijn op gezamenlijke projecten. Nodig hiervoor ook vertegenwoordigers van fondsen uit om kansen te verkennen.

Maak jongeren actief onderdeel van de ontwikkeling van het aanbod.

Jongeren vormen als publiek, maker en professional het kunst- en cultuurklimaat van de toekomst. Neem ze mee in de ontwikkeling van de podium- en festivalvisie en ga daarbij in op de mogelijkheden voor de volgende generaties. Zet de komende tijd in op onderzoek naar wat toekomstige generaties drijft en het vermogen daar op in te spelen. Bouw hierbij voort op de ervaringen van Pop aan Zee, Kunstbende, HZ Cult. Deze organisaties zijn een verbinder tussen de doelgroep en spelen een belangrijke rol in vraag en aanbod. In samenwerking met gemeenten kan de rol van buurthuizen en kleine podia beter voor jongeren worden benut. De grote podia kunnen hierin een voortrekkersrol spelen in het aanbod via/met scholen.

Zet in op publiek betrekken in plaats van trekken.

Door inwoners en bezoekers mee te laten doen en mee te laten programmeren ontstaat er betere aansluiting tussen de vraag en het aanbod. Het doorlopend betrekken van publiek bij het maakproces en de promotie lijkt veelbelovend, evenals de bouw van sterke communities. Het vraagt wel afstemming en samenwerking (ook met andere sectoren) zodat niet alle podia en festivals inspringen op een dezelfde (kleine) doelgroep. Maar ook om goed inzicht in de communities die nog niet bereikt worden met het huidige aanbod, zoals arbeidsmigranten, jongeren, bezoekers van buiten Zeeland of bepaalde gelovige gemeenschappen. Onder meer City of Dance en Muziekpodium Zeeland hebben op projectbasis goede ervaringen met het mee laten programmeren van jongeren. Deze ervaringen kunnen gebruikt worden en ingezet voor de verschillende lagen van het ecosysteem van buurthuis tot grote podia.

Combineer eenmalige festivals meer met programmering voor vaste podia.

Laat publiek via deze weg vaker kennismaken met meer dan alleen het festival wat ze bezoeken. Benut daarbij de kans van het afschaffen van de tol voor de Westerscheldetunnel voor het samenspel en de afstemming van de programmering van theaters en podia. Het geeft meer ruimte voor een afwisselende programmering. Het biedt tevens een kans voor de verbinding met maatschappelijke opgaven

Investeer in kwaliteit en kennisopbouw voor gezamenlijke aanvragen.

Om te zorgen dat er een betere aansluiting ontstaat tussen de behoeften in Zeeland en de landelijke regelingen, moet het OZP een trekkersrol innemen bij de afstemming of het organiseren van de juiste begeleiding van (gezamenlijke) aanvragen bij Rijkscultuurfondsen. Daarbij is ook het organiseren van (zelf)reflectie rond aanvraagprocessen en programmering van belang. Daarbij helpt het ook als het OZP een (pro)actieve rol speelt bij het ontstaan van financieringsregelingen zodat deze ook goed van toepassing zijn op de Zeeuwse context.

Bundel de krachten van de bovenregionale aanbieders.

De podia en festivals die (ook) bovenregionaal aanbod en publiek bedienen, kunnen meer profiteren van hun overeenkomsten en concurrentie voorkomen. Door meer van elkaar te leren en samen op te trekken voor productie, promotie en bedrijfsvoering, scherpt dit bovendien als bijvangst ook de programmering aan en biedt het kansen om gezamenlijke (kennis over) aanvragen te ontwikkelen.

Wees een goede voorouder.

De persoonlijke aanpak van veel podia en festivals is een kracht. Maar om de kennis, contacten en ervaring van de huidige directies en initiatiefnemers in de toekomst te kunnen blijven benutten en in te zetten voor het hele Zeeuwse netwerk, is het goed om gezamenlijk te formuleren wat de legacy is en hier actief werk van te maken. Begin met overdragen van contacten en netwerken van (particuliere) financiering. Maak deze financiële bijdragen minder kwetsbaar door actief in te zetten op overdragen aan het netwerk (en niet alleen op de opvolger), zodat niet met de persoon ook het netwerk en de financiering verdwijnt.

■ ADVIEZEN AAN DE PROVINCIE EN GEMEENTEN

Werk met een flexibele coalition of the willing.

Deel de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het ecosysteem met de gemeentelijke portefeuillehouders en gedeputeerde kunst en cultuur en zorg dat het elkaar bestuurlijk versterkt. De provincie kan samen met de Z4 het bestuurlijk startpunt vormen: een coalition of the willing. De Cultural Board kan een rol vervullen om meer gemeenten te verbinden en aan te haken. De provincie is hierin coördinerend en faciliterend, als primus inter pares. Gun de (kleinere) gemeenten ook om hun eigen rol te vinden en op onderdelen aan te haken. Gezamenlijk kan de beleids capaciteit verstevigen en ontwikkelen. Blijf een centraal gremium wel als ankerpunt gebruiken. Voor de hand ligt om het OZO te kiezen, maar dan moet cultuur steviger geïncorporeerd worden in de themagroep wonen en voorzieningen.

Koppel financiering aan een ecosysteembenadering.

De bijdrage aan het regionale culturele ecosysteem kan expliciet worden meegenomen in provinciale en gemeentelijke regelingen en bevestigd worden in aanvragen door culturele instellingen. Deze kennis kan benut worden om initiatieven gericht op dezelfde onderdelen van het ecosysteem bij elkaar te brengen, of verschillende onderdelen uit de keten aan elkaar te verbinden. Dit geeft kaders voor bijvoorbeeld de bestemming van locaties en samenwerking van locaties, of de afbakening van de financiering.

Maak de subsidieprocessen samen inzichtelijk en laagdrempelig.

De regelingen en werkwijzen van de gemeenten en de provincie kunnen effectiever op elkaar en de landelijke financiering aansluiten. Dit kan door informatie over bijvoorbeeld de planning, speerpunten en het begrippenkader te delen, af te stemmen en beter te communiceren. Dit maakt het voor podia en festivals eenvoudiger om aanvragen in te dienen. Met de regeling Samen in Zee en de Coronasteungelden zijn hiermee al goede stappen gezet.

Overweeg om een dag voor de buurt- en dorpshuizen te organiseren voor kennisuitwisseling.

Tijdens het onderzoek kwam er al uitwisseling op gang over de werkwijze van buurt- en dorpshuizen. Het draagt bij aan de humuslaag van het Zeeuwse ecosysteem als van deze organisaties de mogelijkheden goed in beeld zijn, maar overvraag ze niet. De provincie kan dit (eenmalig) initiëren en het OZP kan hierbij aansluiten in het kader van de programmering.

Verken een kennispartnerschap met andere cultuurregio's.

Er is al veel ervaring opgedaan in (boven)regionale samenwerking op andere plekken in Nederland. Doe hiermee je voordeel door gebruik te maken van de daar aanwezige kennis en werkwijzen, dit draagt bij aan de professionalisering van zowel de sector als de overheden.

Voorbeeld: *We the North*

We the North is een doorontwikkeld experimenteerprogramma van de provincies Drenthe, Groningen en Friesland met de gemeenten Leeuwarden, Groningen, Assen en Emmen. Er is een gezamenlijk regioprofiel ontwikkeld en door middel van financiering via de stedelijke cultuurregioconvenanten vormgegeven aan drie proeftuinen.

Het uitgangspunt is dat *We the North* een plusprogramma is en dat overheden zelf cultuurbeleid maken voor de eigen culturele infrastructuur, cultuureducatie en -participatie. Er is een gezamenlijk budget van de overheden, boven op de bestaande cultuurbudgetten. Er wordt ingezet op cofinanciering door (landelijke) fondsen. *We the North* is geen subsidieloket. Het budget wordt ingezet voor experimenten die de overheden samen met het culturele veld ontwikkelen, gericht op de versterking en vernieuwing en talentontwikkeling.

VERVOLG

De kwartiermakersopdracht podia en festivals is op initiatief van zowel de sector als de provincie ingericht. Met de gesprekken en het onderzoek is er dan ook een ontwikkeling in gang gezet, zoals dat ook door eerdere initiatieven en onderzoeken is gebeurd. Er is onderling beter in beeld gekomen waar je samen kunt optrekken. Zoals ook beschreven: er is behoefte aan de volgende stap, aan initiatief en actie als het gaat om de culturele basis in Zeeland.

Aanknopingspunten voor de hele Zeeuwse cultuursector.

In de adviezen en voorgestelde werkwijze voor podia en festivals zitten aanknopingspunten voor een uitbreiding naar andere disciplines in het Zeeuwse kunst- en cultuurveld. De culturele ecosysteembenadering is breed toepasbaar en de voorgestelde sturingsinstrumenten kunnen worden getoetst en uitgebreid voor de overige vakgebieden.

Zet samenhang en beweging in gang met een gezamenlijk uitvoeringsprogramma cultuur.

In de observaties en adviezen zien we behoefte naar samenhang en het in beweging brengen van een gezamenlijk proces. Aanvullend geven we daarom de volgende suggestie mee: vorm voor Zeeland een gezamenlijk uitvoeringsprogramma cultuur. Dit brengt de verschillende partijen in de uitvoering dicht bij elkaar, zorgt voor de uitvoering van de voorgestelde visie en is de kickstarter van ontwikkelingen die de spelers in het cultuurveld al langer voor ogen hebben. Het zorgt voor een aanspreekpunt vanuit de sector, vanuit de fondsen en de overheden. Dan wordt samenwerking meer dan de som der delen.

Het programma kan oog houden voor de regionale samenhang en de maatschappelijke opgaven. Bovendien kan het voortbouwen op de ontwikkeling van cultuurregio Zeeland (Samen in Zee) en brengt het gemeenten meer in positie in het regionale speelveld. Onderstaande uitgangspunten en suggesties voor een gezamenlijk cultuurprogramma geven we vast mee in onderstaande opzet.

Uitvoeringsprogramma Zeeuwse Stroom (werktitel)

Een uitvoeringsprogramma cultuur op initiatief van de provincie, de Z4 en het OZP voor de ontwikkeling van het (podium- en festival) veld, met de focus op de regionale cultuurfunctie. De krachten worden gebundeld en een gezamenlijk budget gevormd om regionaal in te kunnen zetten op:

- Implementatie van de podium- en festivalvisie, inclusief concrete ambities als Culturele Hoofdstad Middelburg 2033.
- Ontwikkelen en stimuleren van het Zeeuwse culturele ecosysteem, met goede onderlinge netwerken.
- Een cultuurmakelaarsfunctie en (ondersteuning van) penvoerderschap namens Zeeland.
- Regionale talentontwikkeling en professionalisering, in samenwerking met Cultuurkwadraat
- Professionalisering van gezamenlijke promotie en dataverzameling, met aandacht voor onbekende doelgroepen
- Coördinatie en begeleiding van aanvraagprocessen
- Verbinding maken met gemeenten en maatschappelijke opgaven in de hele regio

BIJLAGEN

- I. GESPREKSPARTNERS → 37
- II. OVERZICHT PODIA EN FESTIVALS → 38
- III. CBS-DATA → 40
- IV. DOCUMENTEN EN PUBLICATIES → 42
- V. STAKEHOLDERANALYSE → 43
- VI. CULTURELE LEVENSLOOP → 44

BIJLAGE I

GESPRESKSPARTNERS

Concert at Sea
De Pit
De Spot
EEF (Eindeloos Eiland Festival)
Festival Onderstroom
Festival van Zeeuwsch Vlaanderen
Film by the Sea
Grote Kerk Veere
Het Ledeltheater
Kamermuziek (festival) Zeeland
Muziekpodium Zeeland
PeeRock
Podium Reimerswaal
Porgy & Bess
t Beest
Theater De Wegwijzer
Theaters aan Zee
Vestrock
Zeeland Nazomerfestival
Zeeland Theaters
Zeeuwse Concertzaal/Oostkerk
Mini theater
Dorpshuis De Schutse
Dorpshuis Renesse
Vergader- en Congrescentrum De Stenge
Stichting 't kerkje van Ellesdiek
Dorpshuis De Vroone
Cultureel Centrum De Halle
Multifunctioneel Centrum De Statie
Gemeenschapscentrum De Warande
Pop Aan Zee
Kunstbende
City of Dance
Blueyard
We The North
LKCA
POPnl & Erasmus Universiteit
Muzee
Artiesten en impresariaten
Fonds Podiumkunsten
Gemeenten: Vlissingen, Middelburg, Hulst, Sluis, Terneuzen, Goes, Kapelle, Tholen, Borsele.
Provincie Zeeland

BIJLAGE II OVERZICHT PODIA

THEATER DE MYTHE GOES
Theater (focus amateurkunst)

PODIUM 'T BEEST GOES
Poppodium, jeugdtheater

GROTE KERK GOES
Concerten

ZEELANDHALLEN GOES
Incidenteel voor festivals/concerten

**EEN BUNDER KUNST 'S HEER
ARENDSKERKE**

DE NIEUWE KERK ZIERIKZEE
Theaterconcerten en klassiek

DE WEVERIJ ZIERIKZEE
Cabaret en muziektheater

BROGUM ZIERIKZEE
Poppodium

DORPSHUIS RENESSE RENESSE
Theater

SCHOUWBURG MIDDELBURG
MIDDELBURG
Alle genres

DE SPOT MIDDELBURG
Poppodium

DE OOSTKERK MIDDELBURG
Concerten - alle genres

ZEEUWSE CONCERTZAAL
Concerten (klassiek, kamermuziek)

STUDIO A58 MIDDELBURG
Incidentele voorstellingen

KLOVENIERSDOELEN MIDDELBURG
Concerten (roots, singer/songwriter)

THEATER DE WEGWIJZER
NIEUW- EN SINT JOOSLAND
Concerten, theater, cabaret

HET SCHUTTERSLOF DOMBURG
Concerten, voorstellingen, podium Z
voor opkomend talent

MINITHEATER MIDDELBURG
MIDDELBURG
Voorstellingen amateurvereniging

**ZAAL ONDER DE TOREN
WISSENKERKE**
Concerten en voorstel-
lingen (verhuur)

**DORPSHUIS DE BURG
COLIJNSPLAAT**

GROTE KERK VEERE VEERE
Experience en cultuur-
podium: concerten, dans,
voorstellingen (nationaal/
internationaal)

NOORD-BEVELAND

SCHOUWEN-DUIVELAND

DORPSHUIS DE VROONE KAPELLE
Theater en concerten (lokaal)

PODIUM REIMERSWAAL RILLAND
Cabaret, theater, concerten

**DORPSHUIS MEERWAARDE
WAARDE**
Incidenteel voorstellingen

LEDELTHEATER OOSTBURG
films & theater in diverse
-populaire- genres

ST. BAAFSKERK AARDENBURG
Exposities, concerten, evenementen

GROTE KERK GROEDE
Groede Live! Poppodium, concerten

VLISSINGEN

GOES

KAPELLE

REIMERSWAAL

DEN DULLAERT HULST

**CATHARINKERK
HENGSTDIJK**

**HOF TE ZANDE KERK
KLOOSTERZANDE**

SLUIS

TERNEUZEN

HULST

ARSENALTEHATER VLISSINGEN (verhuur)

DE PIEK VLISSINGEN Poppodium

ST. JACOBSKERK VLISSINGEN
Concerten (klassiek)

'T SPEELHUIS TER REEDE VLISSINGEN
Concerten (kamermuziek)

DE VERWACHTING RITTHEM

HISTORISCH KERKJE RITTHEM RITTHEM

RAZZMATAZZ (KLEINSCHALIG PODIUM)
OOST-SOUBRUG
Concerten (folk, roots, wereld)

HISTORISCHE KERK SOUBRUG SOUBRUG
Concerten (klassiek), amateurkunst

PANTHA RHEI (STRANDPAVILJOEN)
VLISSINGEN Popconcerten

CCXL CINECITY THEATER VLISSINGEN
Concerten, theater, cabaret

PODIUM DE KLOMP OVEZANDE
Poppodium

G-ACHTTIEN88 BAARLAND
Concerten

THE CAMERONIAN BAARLAND
Voorstellingen en concerten
(lokaal)

DE STENGE HEINKENSZAND
Theater en concerten

**KERKJE VAN ELLESDIEK
ELLEWOUTSDIJK**
Concerten en voorstellingen

PORGY & BESS TERNEUZEN

Jazz, klassiek, roots, literatuur

SCHELDETHEATER TERNEUZEN
Populaire theatergenres

DE PIT TERNEUZEN
Popmuziek

DE HALLE/GREGORIUS AXEL
Toneel, concerten (lokaal)

DE STATIE SAS VAN GENT
Voorstellingen en concerten (lokaal)

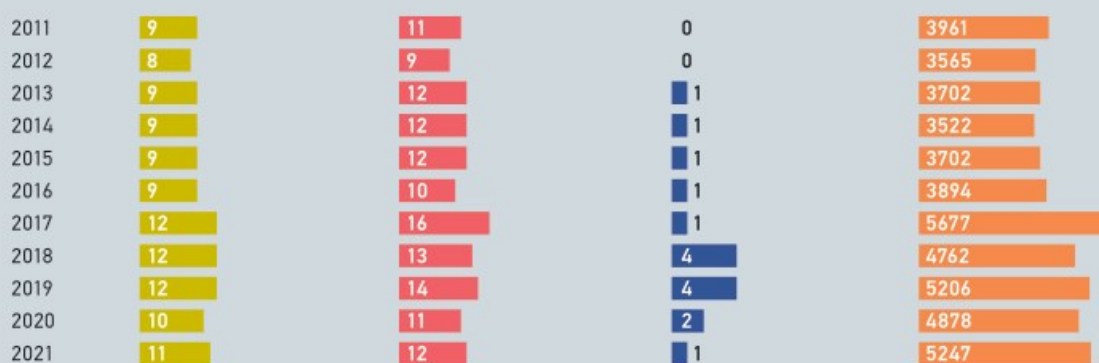
BIJLAGE II OVERZICHT FESTIVALS*

* De regionale cultuurmonitor gaat uit van 26 festivals, klassieke muziek is daarbij uitgezonderd.

BIJLAGE III CBS-DATA*

Overzicht voorzieningen, capaciteit, voorstellingen en bezoeken

Totaal bedrijven/
organisaties

Theaterzalen

Stadions en
evenementenhallen

Publiekscapaciteit
Theaterzalen

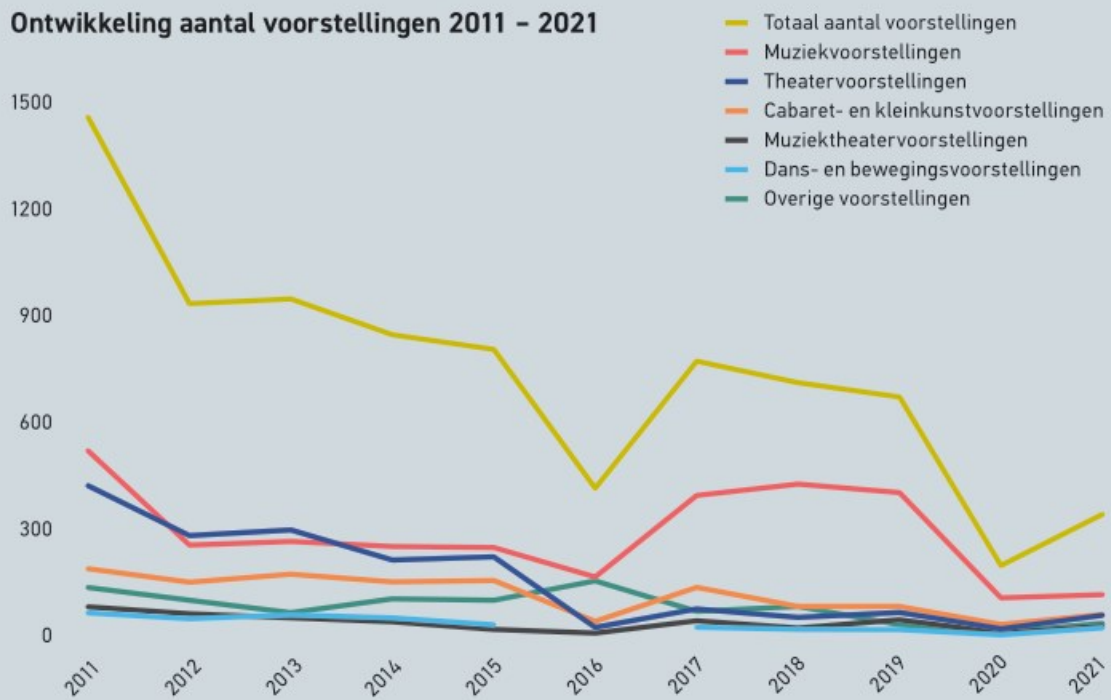
Publiekscapaciteit
Stadions en
evenementenhallen

Totaal
voorstellingen

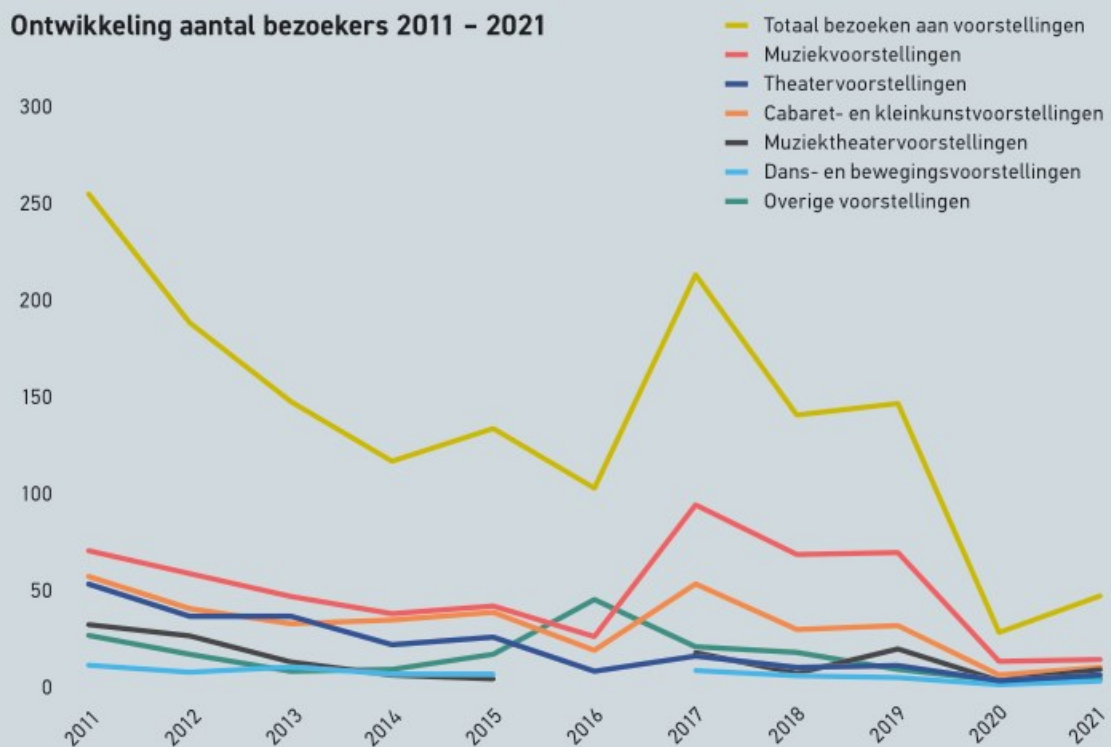
Totaal bezoeken
aan voorstellingen

* De tabel en grafieken zijn op basis van gegevens geraadpleegd bij CBS Statline in december 2022. De gegevens zijn over de periode 2011 – 2021. Voor de jaren 2016 tot en met 2021 betreft het voorlopige cijfers.

Ontwikkeling aantal voorstellingen 2011 - 2021

Ontwikkeling aantal bezoekers 2011 - 2021

BIJLAGE IV**DOCUMENTEN EN PUBLICATIES****Publicaties Zeeland**

- *Nieuw perspectief: vijf aanbevelingen voor een weerbare theatersector* (corona denktank, 24 januari 2022)
- *Cultuurmonitor Zeeland, nulmeting*
- *Porgy met Pit* (maart 2021)
- *Daar gaat een lichtje branden* – brandbrief Zeeuwse kunstenaars
- *Ongelijk getroffen, ongelijk gesteund*
- *Zicht over zee 2021 – 2027*
- *Podiumkunsten Zeeland* - Notitie actie nu met blik naar de toekomst
- *Cultuurkwadraat: cultuureducatie met kwaliteit*
- *Nieuw Zeeuws Peil*
- HZ kenniscentrum Zeeuwse Samenleving: *Cultuurprofielen van de Zeeuwse inwoners*

Adviezen Raad voor Cultuur

- *Beweging in het bestel* (2022)
- *De culturele basis op orde* (2022)
- *Toekomst cultuurbeleid, Verkenning* (2017)

Ministerie van OCW

- *Waar doen we het voor?* Rapportage over de ontwikkeling van stedelijke regio's (2022)
- *Portretten van stedelijke cultuurregio's* (2022)

Gemeenten

- *Op kunst en cultuur kun je bouwen* - Cultuurvisie Middelburg 2028
- *De Kunst van het Leven*. Kunst & cultuurvisie gemeente Hulst 2022 – 2026
- *Beleef cultuur in Borsele*: cultuurnota 2022 – 2025
- *Eindeloos Trots*. Subsidieverordening, cultuurnota Noord-Beveland 2022 – 2026
- *Terneuzen: nota kunst en cultuur*, december 2020
- *Vlissingen: Visie Vlissingen Binnenstad aan Zee 2022*, toekomstvisie 2040

Provincie

- *Ontwikkelagenda cultuurveld 2022 – 2024*
- *Uitvoeringsprogramma cultuur 2021*
- *Nota provinciaal cultuurbeleid 2017 – 2020*
- *Bidbook Samen in Zee. Cultuur als pijler van stedelijke aantrekkelijkheid in Zeeland* (2018)
- *Regeling samen in zee: versterking cultuur Zeeland* (2022)
- *Regiodeal North Sea Port District: Op de grens van kracht en kwetsbaarheid* (2022)

Fonds Podiumkunsten

- *Programmeringsbijdrage podia Drenthe, Flevoland en Zeeland*

Cultural board Zeeland

- *Preadvies CB Zeeland*

BIJLAGE V**STAKEHOLDERANALYSE****Bestuurlijk**

- Provincie Zeeland
- Gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere, Vlissingen
- OZO: themagroep wonen en voorzieningen
- BGTS North Sea Porth District
- Oosterschelderegio
- Z4: Goes, Middelburg, Terneuzen en Vlissingen
- Cultural Board Zeeland
- Stad Gent
- Ministerie van OCW

Veld

- Podia en festivals in Zeeland (overzicht in bijlage II)
- ZCO en OZP: samenwerking van het veld
- Buurthuizen: 114 buurt/dorpshuizen met een functie voor verenigingen, voorstellingen, oefenruimtes, waarvan 30 met een podiumfunctie (de buurthuizen zijn niet onderling georganiseerd)
- Zeeland theaters: Middelburg (Schouwborg Middelburg), Goes (De Mythe) en Terneuzen (het Scheldetheater).
- Theaterproductiehuis Zeelandia: productie, talentresidentie, aanjager voor cultuur in de regio
- Theaters aan zee: stichting voor het programmeren muziek en theater op de kleinere podia van Zeeland
- Muziekpodium Zeeland ('t Beest, de Spot, Sint Jacobskerk, De Bunder, Bewaerschole)
- Cultuurkwadraat: cultuureducatie (KCE Oosterschelderegio, KEW (Walcheren), Toonbeeld (Zeeuws-Vlaanderen), voorzieningen (cultuurbus) en uitvoering van regelingen (Samen in Zee)
- Kunstbende Zeeland (onderdeel van ZB)
- Popaanzee (onderdeel van ZB)
- Zeeland.com en Zeeuwse cultuuragenda
- HZ Cult

Fondsen en landelijke partijen

- Raad voor cultuur
- VSB fonds
- Fonds voor cultuurparticipatie
- Fonds Podiumkunsten
- Nederlands Letterenfonds

Onderwijs en onderzoek

- University College Roosevelt
- Hogeschool Zeeland
- HZ kenniscentrum Zeeuwse Samenleving
- Erasmus Universiteit (met Pop aan Zee)
- Scalda

BIJLAGE VI

CULTURELE LEVENSLLOOP

Leren & ontwikkelen (tot 21)

MAKERS via school (CmK3, KEW, cultuureducatie Z-V ,Toonbeeld) Kunstbende, popaanzee, Muziekschool Zeeland via buurthuizen

PUBLIEK via school, HZ Cult; Voor <18 is bereikbaarheid een vraagstuk

PROFESSIONALS vakopleiding veelal buiten Zeeland

Proberen & professionaliseren

MAKERS kansen via lokale zalen en kleine festivals, maar weinig tot geen makersklimaat/broedplaatsen, geen kunstvakopleiding

PUBLIEK veilige programmering, weinig innovatief aanbod, zoekt meer buiten Zeeland

PROFESSIONALS opleiding, stages zijn buiten Zeeland, beperkte mogelijkheden voor nieuwkomers (financiering, netwerk)

(Door) Groeien

MAKERS geen kleine podia als opstap/doorgroeimogelijkheid, beperkte kans experimenteel theater

PUBLIEK veilige programmering, nieuw aanbod vooral via festivals en alternatieve locaties en buiten Zeeland

PROFESSIONALS midcareer kansen en personeel ontbreekt – lastige arbeidsmarkt binnen en buiten Zeeland

Goed voorouderschap

MAKERS sector is op zoek naar verbinding en kansen met Zeeuwse makers, ambassadeurs, gezelschappen

PUBLIEK wordt een kleinere groep, veel aanbod maar wordt weinig geconfronteerd met nieuw aanbod, geen expliciete vraag

PROFESSIONALS hebben moeite met vormgeven van opvolging en overdracht netwerk

COLOFON

Rapportage

ZEEUWSE STROOM

Naar een Zeeuws ecosysteem voor podia en festivals

Amsterdam, januari 2023

in samenwerking met

teksten

Bureau & MAES

ontwerp

MW | concept & design

in opdracht van

Provincie Zeeland en het Overleg Zeeuwse Podia

De kwartiermakersopdracht is mede mogelijk gemaakt door het Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds

Bureau & MAES

Prinsengracht 1

1015 DK Amsterdam

T +31 (0)20 262 12 20

info@en-maes.nl

www.en-maes.nl

© Bureau & MAES 2023.

Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

